Si hoc ergo in diuinis natura distinguit & numera tur. sed hoc falsum. g &c. ¶ Ite in diuinis idē est natura & essentia. q: natura nomen est eēntiale. sed ī diuinis nullo mō ponit ordo essentie. g nec nature.

¶ Item vbi est ordo nature ibi est prius & posterius fm naturā. g si in diuinis est ordo nature. g ibi ē prius & posterius. sed hoc nullo modo recipit. ergo nec ordo nature. Q aūt in diuinis nō sit ꝑus & posteri⁹ oñdit sic. Relatiua sunt simul natura. ergo pr & fili⁹ fm q pater & filius simul sunt natura. q: relationes in diuinis non sunt aduenientes. nec tm̄ sunt rō referendi sed etiam existendi. ergo pater & filius fm suas hypostases simul sunt natura. ergo nō est ibi ordo nature. ¶ Ite in causis creatis videmus gradus. quia quanto substātia creata citius pōt velociꝰ opat. Uñ quedā opant in tpe. quedā repente. quedā subito. et illa causa que opat subito. aliqñ nō ꝑcedit tpe sed natura. Si ergo deus ꝓducit filiū fm oēm nobilitatem et virtutē sue potentie. & virtus sue potentie infinite maior est q̄ finite. nō ergo tm̄ simul duratiōe. sz etiaz simul natura ꝓducit. ergo nō ē ibi ordo nature ¶ Ite videmꝰ in cognoscibilibꝫ q quedaz habent sui cognitionem inuestigando & posteriꝰ tpe. & loquor de actuali nō de habituali vt anima humana. & quedā simul
25 duratione vt angelꝰ. ergo si dei cognitio. & dictio siue locutio nō est accidēs sed multo nobilius & ꝑfectius q̄ omnis creatura. habet verbū intelligentie non tm̄ simul duratione sz etiā natura. g &c. ¶ Rꝰ. dōm q ordo dicit esse alicuius dupliciter. Aut sicut ordinati. aut sicut rōnis ordinādi. Ordo in diuinis sicut ordinati dr ꝓsone pris & filij & s. s. Sicut rōnis ordinandi. dicit nature. Natura em̄ dicit vim ꝓductiuaz fm q dicit phs q ē vis insita rebꝫ ex similibꝫ similia ꝓcreans. In diuinis aūt ē ordo fm ꝓductionē. i. dr ibi ordo nature. i. naturalis originis. Uñ genitiuꝰ ille non cōstruit subiectiue sicut cū dr albedo. p. sz ex vi declarationis essentie. vt cū dicit albedo claritatis. Et tō resoluit in duos. vt sit sensus. ordo nature. i. naturalis origīs. ex b ptz ꝑmū qd obiicit q: obiicit ac si diceret ordo eē nature vt rei ordiate. Patet etiā scōm q essētia dicit in absolutione oīmoda. nō vt alterius principiū. natura ꝑo dicit vt alterius principiū. ideo dicit cōpationē ad ꝓductionē siue emanationem natu- 25
ralē. Uñ vlterius attendendū q ordo fm naturalem originē in his inferioribus duo dicit. s. emanationē & antecessionē. & rō huiꝰ est. q: emanatio in his inferioribus ponit diuersitatē substantialē. vnde omne qd emanat in his inferioribus ē effectꝰ. & quod ꝓducit ē 26
causa. & ideo dicitur causa ad cuius esse sequit aliud. et quia aliud in natura. iō posterius ī natura. In diuinis aūt est emanatio ad quam non consequit essentie diuersitas vel nature. ideo nec prius nec posteriꝰ natura sed simul natura. & ideo in diuinis nō accipitur rō cause vel effectus fm latinos sz nomen principū q̄ꝫuis greci extenso noīe vtant noīe cause. p noīe principū. & iō in diuinis est ordo nature. nō quo alter sit posterior altero. sed q alter ex altero. & hoc ē qd dicit augꝰ. in lra. et ex hoc patet qd scdo obiicit. q̄ꝫuis em̄ in creaturis ordo posteritatē ponat. nō tamen in deo. & q̄ꝫuis nō sit ibi posteritas. nō sequtur q̄n bene sit ibi ordo. Ex his patet obiecta ad vtrāq; ptem. Locedendū ergo q aliquo mō reꝑit in diuinis ordo nature sicut oñdūt ꝑme rōes. Tertia tm̄ rō deficit. q: nomē cause non reꝑit in diuinis fm latinos ꝓprie. Ad obiicit ad oppositū patet. q: ordo nō est nature vt rei ordinate. Patet etiā qd obiicit de diuīa eēntia. q: nōmē absolutū nec īportat rōz origīs. Ultimū pz. q: nō ē ibi ordo nature. q alter ꝑ alter eo. sz q alter ex altero.

24 Dist. xxj. Qualiter dictiones exclusiue accipiantur in diuinis

Hic orit̄ questio trahens originē ex ꝑdictis. Supra ꝓbauit magister equalitatē ꝓsonaz. hic q: in ꝓbatione dubias rōnes dixerat ꝓpter dictiones exclusiuas. mouet illas dubitationes & soluit. Et habet hec pars tres partes fm tria dubia que ꝓponit. Primo em̄ querit de hac rōne tantus est solus pater quantus pater & filius. Secundo ꝓponit hanc siue querit de hac. solus pater est deus. & hoc facit ibi. Post hoc queritur. vtrū sicut dicit solus pater &c. Tertio queritur de hac. trinitas est solus deus. & hoc facit ibi. Sed itez q̄ritur quō ipam trinitatē. Et in qualibet istaz ptiū. primo mouetur dubitatio. secūdo soluitur

Queritur quomodo possit dici. tantus est solus pater quantus pater et filius. DI. XXI
&c. cum sint inseparabiles a

Hic oritur questio trahens originez ex ꝑdictis. Dictum est em̄ supra q tantꝰ est solus pater. vel solus filius. vel solus spiritussanctus. quantus simul illi tres. & q due vel tres persone simul non sint maius aliquid q̄ꝫ vna persona sola. Ideo querit aug. in vj. li. de trini. quō hec sane dici possint. cum nec pater sit solus. nec filius nec spiritussanctus. sed semper & inseparabiliter. et filius cum patre et pater cum filio. et spiritussanctus cum vtroq; Inseparabiles em̄ sunt he tres ꝓsone. ¶ Ad quod ita responder Aug. in eodem. Solum deum patrem dicimus. non quia separatur a filio vel a spiritusancto. sed hoc dicentes significamus. quia illi simul cum eo nō sunt pater. Solus em̄ pater pater est. qd non dicit q: ipse sit solus. id ē sine filio vel spiritusancto. sed per hoc filius vel spiritussanctus a paternitatis consortio excluduntur. Ita et cū dicit solus filius. filius est. vel solus spiritussanctus. spiritussanctus est. non diuiditur filius a patre. vel spiritussanctus ab vtroq; sed a consortio filialis ꝓprietatis excludunt pater & spiritussanctus. & a consortio processibilis ꝓprietatis. pater & filius. Cum ergo dicitur. tantus ē solus pater. quantus simul illi tres. per hoc q dicitur solus. non separatur pater ab alijs. sed hic est sensus. Solus pater. id est pater qui ita pater est. q nec filius nec spiritussanctus tantus est &c.

Dubitatio. s. Augꝰ Rꝰ.

Similiter intellige cum dicit·solus est filius·vel solus ē spiritussanctus·Solus ergo pater dicitur vt ait aug·in eodez quia non nisi ipse ibi pater est·⁊ solus filius quia non nisi ipe ibi filius est·⁊ solus spiritussanctus qz nō nisi ipe ibi spiritussanctus est·

¶ Utrum possit dici·solus pater est deus·solus filius ē deus·vel solus spiritussanctus est deus·vel pater ē solus deus·vel filius est solus deus·vel spiritussanctus est solus deus·

b

Dubitatio·ij

Post hoc queritur vtrū sicut dicitur·solus pater est pater vel solus filius est filius·ita possit dici·solus pater est deus vel solus filius est deus·ita et de spiritusancto·Aut pater est solus deus·filius est solus deus? Ad qd dicim⁹·quia pater ⁊ filius ⁊ spiritussanctus dicit etiam vnus deus·et[a] hec trinitas simul proprie dicit esse solus deus·sicut sol⁹ sapiēs solus potēs·Sed nō videt debere dici a nobis xbis nris vtentibus·nisi vbi sermo auctoritatibus occurrit·solus pat est deus·vel pater est solus deus·ita de filio ⁊ spūsctō dicimus·Unde Aug⁹·in lib·vij·de trini·ait·Qm ostendim⁹ quō posset dici·solus pater vel solus filius·cōsideranda est illa sentētia qua dicit·Nō esse solū patrē deū verum solum·sed patrē ⁊ filium ⁊ spūscū·Ecce habes·qz nō solus pater dicē dus ē esse verus deus·Item in eodem·Si quis interrogat pater solus vtrū sit deus? Quō rīdebimus nō esse·nisi forte dicamus·ita esse quidē patrē deū·sed nō eū esse solū deū Esse aūt solum deū dicamus patrē ⁊ filiū ⁊ spūsanctū·Ecce hic habes·quia pater nō debet dici solus deus·atqz hoc solum in pte subiecti tūm accipe quidā volunt·in pte vero p̄dicati sic concedunt·q pater est solus deus·Sed ex verbis Aug⁹·videt ostendi·q ꝓprie solus de⁹ dici debeat tota trinitas·Et hec trinitas vt ait Aug⁹·cōtra maxi·intelligit cū aplus dicit·Beatus ⁊ solus potens·⁊ ibi·Soli sapienti d̄o·⁊ ibi·Inuisibili soli deo·Nō eūm de solo patre hec accipiēda sunt·vt cōtendebat maximinus ⁊ alij heretici·sed de trinitate·Sicut ⁊ illud·Solus habet īmortalitatē·quia fm rectam fidem ipsa trinitas est vnus solus de⁹·beatus·potēs·sapiens·inuisibilis·Unde Aug⁹·in eodem·Cū vnus deus sit trinitas·hec sit nobis solutio questionis·vt intelligam⁹ solum deū sapientē·solum potentem patrem ⁊ filium ⁊ spiritumsanctum·qui est vnus ⁊ solus deus·

Aug⁹. Qz non dicit solus pater de⁹ est

j·Thimo·vj
Rhoma·xvj·
j·Thimo·j·
j·Thimo·vi

¶ Quomodo dicit trinitas solus deus cum ipsa sit cū spiritibus ⁊ animabus sanctis·

c

Dubitatio·iij

b

Sed iterum queritur[b] quō ipsam trinitatem dicimus solū deum·cum sit cū spiritibus ⁊ animabus sanctis? Ad qd respondet aug⁹·in·vj·lib·de trini·ita dicens·Trinitatem dicimus deum solū·cuius semp sit cum spiritibus ⁊ animab⁹ sanctis·sed solum dicimus·quia nō aliud q̄ ipsa trinitas deus est·nō eūm illi cū illa deus sunt vel aliqua alia·sed ipa trinitas tūm·nō illi vel alia deus est·

a ¶ Hec trinitas simul ꝓprie dicit esse solus deus·Cōtra·Uidet q̄ H velle negare istam pater est solus deus·sz videtur hec esse vera per expositionē·quia pater est deus·⁊ nō alius a deo vel aliud·ḡ ⁊c·

Itē p̄dicatum qd dicitur de tota trinitate·nī pōt esse nisi p̄dicatum essentiale·qz aliter nō diceret de tota trinitate·⁊ essentiale p̄dicatū dicit de qualibet pso/na sigillatim·ergo pater est solus deus·Rō. dō·q qñ solus p se additu ad predicatum·ita q nō intelligitur a pte subiecti·imo pri us est sermo·siue dicatur de trinitate tota·siue de patre·Nec vult dicere aug⁹·q sol⁹ de⁹ p̄dicet de tota trinitate ita q non de patre·Sed in illis locutionibus·soli deo honor et gloria ⁊ cōsimilib⁹·solus de⁹ nō accipit pro vnica psona excludendo alias psonas·sed p tota trinitate excludē/do alias naturas·⁊ magister ita accipit·ac si Aug⁹·vellet dicere·nī q hoc·s·solus deus p/dicaret de trinitate·et nō de patre·sz ipe vult q supponat p ipa trinitate·Pro patre vero si supponat·nō tūm pci/se supponit p solo pre ⁊ ideo Aug⁹·concedit q sola trinitas est sol⁹ vnus deus·non tamē solus pater·vñ ⁊ magister nō dicit q pater nō sit solus deus·sz q nō ꝓprie dicit·⁊ illud manifestū est si inspiciatur qualiter solus debet addi ad p̄dicatū·

b ¶ Quomodo ipsam trinitatem dicim⁹ solum deum cum sit cum spiritibus ⁊ animab⁹ sanctis·Queritur cum inseparabilis sit a rebus alijs·⁊ intimus omnibus·ꝓter qd magis dicit esse cū sanctis q̄ cū alijs? Rō·dōm·q q̄/uis deus sit cum omnibus ⁊ in omnibus·tūm specialiter dicitur esse cum sanctis ꝓter effectum gratie inhabitātis per quam ipsi conformant ⁊ cari ⁊ similes ei fuerūt·Unde Prouerb·viij·Delicie mee esse cum filijs hominum·dicit sapientia dei·Unde dominus vobiscum dicitur hominibus non bestijs·

2

c Nemo nouit patrem nisi filius. Contra. cum nemo componatur ex non et homo. ergo nemo idem est quod nullus homo. sed dictio exceptiua non excipit nisi cõtentum sub termino. Unde nihil est dictum. Nullus homo currit nisi asinus. cum ergo pater non continea/tur ĩ suppositione huius nominis homo. patet ꝛc. Si tu dicas ꝙ ampliatur ex vsu distributio importa/ta per istum terminũ nemo vltra ꝗ ad homines. tunc ego quero ꝑ quo stat. aut ꝑ creato. aut ꝑ increato. Si ꝑ creato. nulla est exceptio. quia simplici/ter vera ⁊ preterea pater non est ibi contentum. Si ꝑ in creato. simpliciter et totaliter est falsa. ergo ꝑ exceptio/nem non potest verificari. Si tu dicas ꝙ ꝑ vtroq; quõ potest hoc esse. cum nihil habeant cõmune. Et si habent cõmune. aut hoc ꝙ est nemo distribuit ꝑ essentiis. aut ꝑ psonis. Si ꝑ essentiis. ergo non debet excipi pater.
3 Si ꝑ personis. ergo debz excipi. s. s. sicut ⁊ pater. alioquin locutio est falsa. ℟. dõm ꝙ nemo distribuit cõmuni ter ꝑ cõmuni cognoscente siue habente vim cognitiuam. et distribuit nemo nõ ꝑ supposito tantũ siue ꝑ perso/na. sed ꝑ natura. vnde pater nõ excipit qꝛ psona. sed quia eiusdem nature cum filio. et ideo implicatur in illa ex/ceptione filius ⁊ spũssanctus. ⁊ iõ locutio habet veritatẽ. Vel dic ꝙ nemo distribuit ꝑ hominibus. et tenet nõ ex ceptiue sed aduersatiue. sicut dicitur. ij. Timo. ij. ad nihil vtile ẽ nisi ad subuersionem audientium.

Verumtamen vt ait aug. ⁊ si de solo patre predicta dicerentur. non tamen excluderetur filius vel spiritussanctus quia hi tres vnum sunt. sicut in Apocal. de filio legit. ꝙ habet nomen scriptum quod nemo scit nisi ipse. Non enim inde separatur pater vel spiritussanctus. Et cum dicit. Nemo nouit patrem nisi filius. non inde separatur pater ⁊ spiritussanctus. quia inseparabiles sunt. Aliquando etiam nominatur pater ⁊ filius. ⁊ tacetur spiritussanctus vt veritas ad patrẽ loquens ait. Vt cognoscant te ⁊ quem misisti iesum christum. esse vnuz verum deum. Cur ergo inq̃t aug. tacuit de spiritusancto? quia consequens est vt vbicunq; nominatur vnus. sicut pater ⁊ filius. tanta pace vni adherens intelligatur etiã ipa pax. quãuis non cõmemoretur. vno ergo istorum nominato. etiam reliqui intelliguntur. quod in pluribus scripture locis occurrit.

Si de solo patre ꝑdicta dicerentur. nõ tm̃ excluderetur filius et spũssanctus. c

Aug.

Ad intelligentiam huius partis est hic questio de dictionibus exclusiuis. ⁊ circa hoc principaliter querenda sunt duo. Primo queritur vtrum dictio exclusiua in diuinis vere addat termino substantiali. Secundo vtrum vere addatur termino relatiuo. Et quantum ad primuz querunt duo. Primo. vtrum dictio exclusiua vere addatur termino substantiali a parte subiecti. Secundo. si vere addatur a parte predicati.

Questio. I a

Q vere addatur huic termino deus a parte subiecti ostenditur hoc modo. Deus habet aliquid ꝑpriũ. sed ꝑpriũ est quod inest soli. g ꝛc. et quia constat ꝙ exclusio vere addit termino substantiali respectu predicati essentialis. vnde bene dicit. solus deus creat. queritur vtꝫ vere addatur ei respectu ꝑdicati ꝑpriũ. sicut termini relatiui. vtrum sez vere dicatur. solus deus est pater. Et ꝙ sic videtur ꝑ suam expositionẽ que est. solus deus est pater id est non alius ꝗ deus ẽ pater. ergo solus deus est pr̃. ⁊ ꝙ sit ista eius expositio hoc habetur a cõmuni vsu. et a philosopho qui dicit ꝙ solus idem est quod non cum alio. Item hoc videtur a conuertibili. quoniam iste due conuertuntur. Nihil preter petrum currit. ergo solus petrus currit ergo et iste due. Nihil preter deum est pater. ergo solus deus est pater. Sed prima est vera. quia hec est falsa. Nihil est pater. ⁊ non habet instantiã nisi ĩ deo. ergo ꝛc. Item a quocunq; remouetur hoc quod ẽ in plus. remouetur quod est in minus. sed esse deum est in plus ꝗ esse patrem. ergo a quocunq; remouet deus. et pater. sed quecunq; sic se habent. ꝙ a quocunq; remouetur vnum ⁊ alterum. vnum precise ꝑdicat de altero. nec habet instantiam. ergo pater precise predicatur de deo. sed si ꝑcise. ergo cuz exclusione. ergo ꝛc. Contra. Terminus accidentalis implicat rem suam circa suum subiectum. vt patet cum dicitur homo albus currit. circa hunc terminum homo implicatur albedo. ergo similiter cum dicitur. solus deus est pater. circa deũ implicatur solitudo. Sed hylari dicit ꝙ deus non est solitarius confitendus. ergo ꝛc. et ratio ista concludit ꝙ non possit vere addi. nec cuz predicato ꝑpriõ. nec cõmuni. Item ostendit ꝙ nõ possit vere addi respectu predicati communis. vt cũ dicatur. solus deus creat. hoc enim nomen deus de se habet suppositionem quasi indefinitam respectu ꝑsonarum. ergo reddit locutionem veram ꝑ aliquo. sz ꝑ quolibet est falsa. hec est enim falsa. solus pater creat. ergo cum omne predicatum essentiale cõueniat tribus. ⁊ non solum vni. nullo modo potest addi dictõ exclusiua respectu talis predicati subiecto communi. Item ꝙ nõ respectu ꝑpriũ videtur. quia si hec ẽ vera. solus deus est pater. ergo a simplici cõuersa ⁊ hec solus pater est deus. sed ista est falsa. ergo ꝛc. Si dicas ꝙ non conuertitur simpliciter. Contra. habet intellectum vniuersalis negatiue. et particularis affirmatiue. ⁊ vtraq; conuertitur simpliciter. ergo ꝛc.

℟. dõm ꝙ hec dictio solus potest esse cathegoreme vel sincathegoreema. Scõm ꝙ est cathegorema. sic est nomen adiectiuum absolutum ponens rem suam circa suum substantiuum. et res sua est solitudo. Unde tantum valet hic solus quantum solitarius. et qꝛ solitudo nullo modo recipitur in diuinis ꝗtuz ad substantiam. quia est in multis psonis. hoc nomen solus non recipit in diuinis substantialitus. sicut ostẽdit prima ratio. Si aũt accipiatur inꝗtum est sincathegoreema. sic priuat associationem. ⁊ importat aliquam negationẽ. et sic cum aliquod predicatũ ⁊ substantiale et psonale ꝑcise dicatur. de nomine substan/

tiali. sic vere dicitur in diuinis ⁊ respectu p̄dicati substantialis. vt cuz dicitur solus deus creat. ⁊ respectu psonalis. vt cum dicit solus deus est pater. ¶ Ad illud ergo quod obijcitur q̄ ponit rem suam circa substantiuuz. dōm q̄ non est simile fm q̄ hoc nomen solꝰ tenet sincathegorematice. q: albus est dispositio subiecti absoluta. vnde absolute ponit rez suam circa terminū. sed solus ratione negationis nō absolute. ⁊ idō non ponit solitudinem sed precisionem. ¶ Ad illud quod obijcit secō q̄ terminus substātialis debet reddere locutionez veram p aliqua psona. dōm q̄ terminus cui additur exclusio. respectum habet ad predicatum. ⁊ respectum habet ad exclusionem. et licet respectu predicati possit habere suppositionem personalem. vt cum dicatur. solus homo currit. tamen regula est apud sophistas. q̄ p̄ compationem ad dictionē exclusiuā talis terminus habet suppositionem simplicem. vnde nullo modo licet descendere. et hoc ē qd̄ dicitur in libro de regulis fidei. q̄ dictio exclusiua facit exclusionem q̄tum ad genus rei. non quātum ad rem generis. q: ratione forme communis que est genus rei. non ratione suppositi que est res generis.

¶ Ad illud quod obijcit vltimo q̄ conuersa est falsa. Dōm q̄ illa nō est sua conuersa. q: ista solus deus est pater. habet intellectum negatiue huius. nullus aliꝰ a deo est pater. ⁊ hec conuertitur simpliciter. sed hec non est sua conuersa. nullus alius a patre est deus. sed hec. nihil quod est pater est aliud a deo. idem enim quod subijciebatur in prima debet predicari in secunda. et sic patet illud. ¶ Questio. II b

Utrum dictio exclusiua vere possit addi termio sbali a parte p̄dicati. Et q̄ sic ostendit hoc modo. Augꝰ. vij. de trini. Patrem dicimus esse deum. sednon esse solum deum. esse aūt solum deum dicimus patrem ⁊ filiū ⁊ spiritūsanctū Si tu dicas q̄ ly solum intelligitur a pte subiecti. obijcit expssiꝰ p̄ hoc qd̄ dicit Augꝰ. ꝯtra mari. Ipa trinitas est vnus solus verus deus. ꝯstat q̄ in hac solus deus nō pōt esse dispositio ex pte subiecti. q: sic esset sermo incōgruus. ḡ zē. ¶ Itez hoc videtur p̄ expositionem. trinitas est deus. et non aliud q̄ deus. ḡ trinitas est solus deus. p̄misse sunt vere. ergo et conclusio. ¶ Itē ratione videtur p̄ simile. qñ p̄dicatum nō inest alij q̄ subiecto vere. hec dictio solꝰ accipitur ex parte subiecti. ergo quando subiectū nō subest alij q̄ predicato. vere accipitur a parte predicati. sed istud subiectum trinitas. non inest alij q̄ deo. ergo zē. ¶ Cōtra. Hec dictio solus est dispositō subiecti. sicut hoc signum omnis. sed quando oīs addit ad p̄dicatū. locutio est falsa ⁊ impropria. ḡ similiter qñ hec dictio solus. ¶ Itē hec dictio solus addita alicui termino excludit alium. vnde sensus est. solus homo. homo ⁊ non alius. sed alius respicit suppositū. ⁊ terminus subijcit ratōne suppositi. ⁊ p̄dicat rōne forme. ḡ hec dictio solus de sui rōne respicit subiectum. ḡ falso ⁊ impropie addit p̄dicato. ¶ Itē fm q̄ additur p̄dicato. aut tenet cathegorematice. aut sincathegorematice. Si cathegorematice. tūc est nomē adiectiuum ⁊ nō recipitur in diuinis. Si sincathegorematice. sed sic importat negationem implicitaz. sed negatio antecedit quod negat. ergo necesse est q̄ antecedat compositionez quā negat. Iz cū dr̄ pr̄ est solus deus. nō secd̄ ꝯpositionē. ergo videt q̄ nō possit ipaz negare. ḡ zē. ¶ Item ego quero quid excludat quando additur ad p̄dicatū. Si aliud a p̄dicato vt sit sensus. est solus deus. i. deus ⁊ non aliud. tunc est ibi superfluitas. quia forma predicati excludit aliam formam disparatam quantum est de se. vnde sequitur. iste est homo. ergo non est aliud ab homine. ergo videtur q̄ dictio exclusiua facit superfluitatem ⁊ nugationem. nō ergo tenetur exclusiue. ⁊ ita videtur q̄ teneatur adiectiue solum. ⁊ q̄ importet solitudinem circa hunc terminū deus. et sic iste sunt false. ¶ Rꝰ. ad hec voluerūt aliqui dicere. q̄ hec dictio solus ppie non debet addi ad p̄dicatum. sed tm̄ ad subiectum. ⁊ cum addit p̄dicato. impp̄rie sunt locutiones. ⁊ tunc idem est dicere solus ⁊ tantū. ⁊ tm̄ si aliquis inspiciat. non tm̄ cum hac dictione solus. sed cum hac dictione tm̄ videbit impp̄rietatem ⁊ superfluitatem. Quid enim aliud ē dicere trinitas est tm̄ deus. nisi. est deus ⁊ non aliud q̄ deus. hoc impropie satis dictum est. q: hoc ipso qd̄ deus est. excludit q̄ non sit aliud a deo. si enim deus est. ergo non est aliud a deo. ⁊ nullus hereticus vnq̄ dixit trinitatem esse deum. quin diceret aliud esse a deo. et ideo non videtur magnum quid aug. dicere si hꝰ voluit dicere. Propteres aliter dicendum est. q̄ hec dictio solus dupliciter potest addi termino substantiali. aut p̄ se. aut cum termino numerali siue partitiuo. Per se impropie additur. ⁊ si addatur fm vocē. tamen fm intellectum stat a parte subiecti. Idem enim est dicere. homo albus est. ⁊ est albus homo. vnde sensus est. non dicimus patrem esse solū deum. i. nō dicimus solū patrē esse deū. Si aūt aliter ponatur. videtur sermo habere superfluitatem ⁊ impp̄rietatem. quia hoc excludit qd̄ excludebat ex natura ipius predicati. Aliter addit hec dictio solus termino sbali cū termino numerali. sicut cū termino vnus. ⁊ tunc excludit pluralitatem. ⁊ hoc modo bene addit p̄dicato. ⁊ sic accipit Augꝰ. cōtra mari. cum dicit. trinitas est vnus solus verus deus. ita q̄ nō plures. ⁊ tūc est verus sermo ⁊ pp̄rius. ⁊ ꝯtra hereticos. q̄ dicebant trinitatez plures esse deos. ⁊ importat p̄ istū terminū solus pluralitatem multitudinis. ⁊ ita distinctio ⁊ magis pp̄rie dr̄ de trinitate. q̄ trinitas sit vnus deus. q̄ de patre. cum tm̄ posset dici de vtroq̄. q: pr̄ est vnus deus. ⁊ nullus vnq̄ dixit patrē esse plures. sed de trinitate siue de tribus aliqui dixerunt. ⁊ ideo ꝯgruentius dr̄ trinitas ē vnus solus deus. Cōcedendū ē ḡ q̄ solus pōt addi ad p̄dicatū termini sbalis vere in diuinis. Iz n̄ pp̄rie nisi cū de terminatiōe ⁊ adiūctiōe termini ptitiui. ¶ Ad illud ḡ qd̄ obijcit. q̄ solꝰ ē dispositio subiecti. sicut hꝰ signū oīs. dōm. q̄ nō ē ita pp̄ria dispositio subiecti sicē hoc signū oīs. q: oīs distribuit p̄ suppositis p̄ qbꝫ terminꝰ subijcit nō p̄ quibꝫ p̄dicat. saltē simul sumptis. Solus aūt nō solū dicit rōne suppositi. verū etiā rōne forme. q: excludit aliū. ⁊ etiā pr̄ excludere aliud. et p̄ hoc patet sequēs. q: nō sem̄ p̄ excludit aliū masculine. sed etiam potest excludere aliud neutraliter. vel etiam pluralitatem quando additur termino numerali vt visum est. ¶ Ad illud qd̄ querit vtrū teneatur sincathegorematice. vel put est nomen importās formā denoiantē. vt idē sit solꝰ qd̄ solitarius. dōm. q̄ sincathegorematice. Nō obijcit q̄ sequit cōpositionem dōm. q̄ solꝰ importat duo i se. s. intellectū huꝰ noīs aliꝰ. ⁊ intellectū negatōis. q̄tū ad intellectū hꝰ noīs alius. respicit terminū circa quē ponit. ⁊ secd̄ actum q̄tū ad intellectū negatōis p̄cedit. ⁊ hoc non est incōueniens q̄tum ad diuersa p̄cedere ⁊ sequi. hoc pt̄z exponenti. Si cm̄ dicā video solū coniadū. sensus ē.

video Conradum ⁊ nõ video alium a conrado. Si/
11 militer intelligendum est in posito. Ad illud qõ que
ritur quid excludit cũ addit p̃dicato. dõm. q̃ qñ addi
tur sine determinatione. excludit aliã formã. ⁊ tũc re/
uera est ibi superfluitas ⁊ improprietas. tamen nihilo/
minus veritas. sed quando addit cũ termino parti/
tiuo. tunc excludit pluralitatem. ⁊ tunc potest locu/
tio habere veritatem pater em̃ ⁊ filius sunt vnus de
us ⁊ non plures. ⁊ ita vnus solus deus ⁊c.

Consequenter secundo loco est questio de se/
c cundo articulo questionis. s. vtrum dictio ex
clusiua possit addi termino relatiuo. circa h̃
querunt duo. Primo querit vtrum dictio exclusiua
vere addat termino psonali respectu predicati ppriũ
Secundo vtrum vere addatur termino personali re
spectu predicati cõmunis. vt vere dicatur. solus pa/
ter est deus.

Questio. I c

Q respectu predicati ppriũ vere addat. vt sc̃z hec sit
vera. solus pater est pater. videt p aug. vij. de trinita
te. In illa trinitate solus pater dicit pater. q: nullus
nisi ipse est ibi pater. Item hoc videt p expositio/
nem. q: psona patris est pater. et nulla alia est pater.
ergo hec est vera. solus pater est pater. Item nihil
est magis ppriũ alicui q̃ quod est idem sibi re et ra
tione. ꝗ ppriũssime dicit de se. sed quod ppriẽ cõuenit
alicui. conuenit soli. ergo pater dicit de solo patre.

Contra. solus vt vult phs idẽ est qõ non cuz alio.
sed impossibile est patrẽ non esse cum alio. ergo semp
qñ addit huic termino pr̃ vel alij termino psonali. est
locutio falsa. Item solus excludit alium. sed alio ẽ
deus. alio est pater. ergo addita huic termino pater
excludit deum. ergo si hec est vera. solus pater est pa/
ter. ⁊ hec similiter. deus non est pater. q̃ si hec est fal/
sa. ergo et prima. Item solus includit hoc relatiuũ
alius. sed alius ita est relatiuũ diuersitatis. q̃ nihilo/
minus implicat aliquam identitatem. Unde seqt
iste vadit cum alio homine. ergo iste est homo. si er/
go excludit alium ab hoc quod est pater. aut aliũ pa/
trem. aut alium deum. sed quocunq̃ modo dicatur ẽ
12 locutio falsa. ⁊ implicatio falsa. ꝗ ⁊c. Rõ. Dõm q̃
fm q̃ hec dictio solus tenetur sincathegorematice im
portat priuationem associationis. ⁊ locutio similiter
est vera. excluso illo sensu quo importat solitudinem
q: sic nõ accipit in diuinis sicut supra dictũ ẽ. Scõm
em̃ q̃ importat priuationẽ associatiõis vera ẽ. Quia
cum tripliciter possit eam importare. in quolibet sen
13 su locutio est vera. Potest em̃ hec dictio solꝰ impor/
tare priuationem associationis respectu forme termi
ni. vt dicatur solus pater. id ẽ ille qui est solus pater.
⁊ sic absq̃ dubio veritatem habet. solus pater est pa/
ter. Uel potest importare priuationem associationis
respectu predicati. et hoc dupliciter. vel in participã
do. vt q: alij nõ conueniat. ⁊ adhuc vera est. q: hoc p̃/
dicatum quod est pater soli psone patris conuenit il/
la em̃ ppriẽtas patri conuenit. ⁊ ita q̃ nulli alij. Uel
potest importare priuationem associationis in cõm/
participando. vt cum dicit petrus comedit solus. vl
vadit romam solus. nõ quia alius nõ vadit romã vl
nõ comedit. sed quia nullus compticipat cum eo q̃/
uis pticipet. ⁊ sic locutio adhuc est vera. quia psona
patris non participat vel compticipat cum alia in p
priẽtate paternitatis. ⁊ ideo fm q̃ solus exclusiue te/
netur iudicat locutio vera. Ad illud ꝗ qõ obijcit
14 q̃ solus idem est quod nõ cum alio. Dõm q̃ negatio
illa non simpliciter excludit aliũ in existendo. sed ex/
cludit alium respectu forme subiecti vel predicati vt
visum est. ⁊ q̃uis pater cum alio existat. ⁊ non possit
sine alio esse. quia tñ ppriẽtatem paternitatis cũ alio
nõ cõicat. ideo habet simpliciter locutio veritatem.
Ad illud quod obijcit q̃ alio est deꝰ. alio est pater.
dõm q̃ sicut dictum est supra. alius dicit diuersitatẽ 15
fm rationem dicendi vel intelligendi in verbo. ppo/
sito. sed in expositione huius dictionis solꝰ dicit di/
uersitatẽ siue distinctionem in supposito. ⁊ quia de/
us in supposito non differt a patre imo supponit p
patre. ideo non sequit q̃ dictio exclusiua addita pa/
tri excludat deum. Ad illud qõ obijcit q̃ alius im/ 19
plicat formam aliquam fm quam conueniat. dõm q̃
istud nõ oportet q̃ ista sit forma p terminũ importa/
ta. vere enim dicit homo est aliud ab asino. nisi quan
do aduenit illi termino immediate. vt cum dicit ali/
us asinus. includit conuenientia in natura cõmuni.
sed cum dicit solus pater. nõ est dicere q̃ pater et nõ
alius pater. sed pater ⁊ non alius a patre. ⁊ ideo non
importat conuenientia in forma ppriẽtatis paterni/
tatis cum alietate. sed sufficit q̃ sit alia psona. pr̃ em̃
est alia psona. vel etiam alia ẽntia. ⁊ ista excludit h̃
quod est solus. et sic pater illud.

Questio. II d

Utrum dictio exclusiua vere addatur termino perso
nali respectu predicati communis. vt vere dicat so/
lus pater est deus. Et q̃ sic videt auctoritate ⁊ rõe. Au
toritate sic. ecclesia cantat. Tu solus altissimus iesu
christe Et illud. deo patri sit gloria. eiusq̃ soli filio. ⁊c
et cõsimiles multe inueniunt. Item Math. xj. Ne/
mo nouit filiuz nisi pr̃. sed nemo nisi pater. ⁊ solꝰ pr̃.
ꝛuertunt. ꝗ solus pr̃ nouit. ⁊ hoc p̃dicatũ ẽ essentiale
ꝗ ⁊c. Item ratione videt. q: dictio exclusiua addi/
ta alicui. non excludit nisi aliũ. sed tres psone non ha
bent alietatem respectu p̃dicati substantialis. ꝗ addi
ta vni. nõ excludit aliam respectu talis predicati. sed
si non excludit. locutio est vera. ꝗ ⁊c. Item dictio ex
clusiua addita alicui nõ excludit quod est in eo vt ps
vt si dictio exclusiua addit petro. nõ excludit pedem
petri. ꝗ cum maiori idemptitate sit filius in patre q̃
pes in petro. dictio exclusiua addita patri non exclu
dit filiũ. Contra. nec pater solus. nec filius solus.
nec spiritussanctus solus deus est. ꝗ nõ vere addit re
spectu termini cõis. Item omnis ppositio in qua
p̃dicatum cõmuniꝰ est subiecto. addita exclusione ad
subiectum est falsa. q: nullum tale precise ꝛuenit sub/
iecto. sed talis est hec ⁊ ꝛsimiles. solus pater est deus
ergo ⁊c. Item dictio exclusiua addita alicui exclu/
dit omne illud qõ ponit associationem cum termino
et hoc pater. q: priuat associationem. sed filius poit
associationem cum patre. vñ pater cũ filio est pr̃ cuz
alio. Item dictio exclusiua excludit omne aliud. ⁊
maxime oppositũ. s̃z relatiua sunt vna d̃ria opposi/
tionis. ergo addita vni relatiuo excludit aliud. ergo
addita patri excludit filium. et si hoc. omnes tales
sunt false. Rõ. q̃ hic est duplex positio. Quidam
enim simpliciter et sine distinctione concedunt has 17
et cõsimiles. solus pater est deus. et positio eorum
est. q̃ dictio exclusiua addita vni relatiuorum non ex
cludit reliquum. Et ratio huius positionis est. quia
non excludit quod consequitur ad terminum. et in/
telligitur in termino. vt addita homini non exclu/

dat animal. sed vnum relatiuoꝝ intelligitur ī altero. et cōsequitur alterꝝ. ⁊ addita vni non excludit alterū. Et si opponat q̄ solus excludit oppositoꝝ. dicunt q̄ relatiua ⁊ sunt differentie oppositionis ⁊ entis. Oppositionis fm q̄ ad idē. ⁊ sic addita vni excludūt aliud. Unde sequitur iste est tm̄ pater. ergo non ē filius Scōm q̄ ad diuersos compant̄ sunt differentie entis et sic posito vno ponitur ⁊ reliquū. ⁊ vnū nō excludit ab alio. q̄ dictio exclusiua illud soluz aliud excludit. q̄ non necessario ꝛcomitatur. Sed hec positio non videtur ꝛcueniēs. Dictio cm̄ exclusiua p̄uat associatōnē. ⁊ excludit omne illud quod ponit circa ip̄am associationem. ⁊ iō addita patri excludit filiū. Et ꝓpter hoc alia est opinio q̄ dictio exclusiua addita patri ex
18 cludit filiū. ⁊ hec positio magis est ꝓbabilis. Scōm hanc positionē ꝓcedendo. distinguēde sunt hmōi locutiones fm q̄ distinguit aug. ⁊ magister tāgit. quia solus pōt facere exclusionē respectu cōpositiōis ītellecte circa subiectū. vel respectu cōpositōis p̄ncipalis Si p̄mo mō tūc ē sensus. solꝰ pr̄ ē dꝰ. i. ille q̄ solꝰ ē pr̄ est deus. ⁊ tunc remouet formā termini subiecti ab aliis. nō formā p̄dicati. et sub hoc sensu vere sunt omnes. Et sub hoc sensu accipit aug. solus. s. s. est tantus quantꝰ est pater ⁊ filius. Si aūt faciat exclusionez respectu p̄ncipalis cōpositionis. locutio est falsa. ⁊ omnes false sunt ꝓprie loquendo. nisi addat determinatio vt arctetur exclusio. vt patz cū dr. Tu solus altissimus Jesu xp̄e cū. s. s. ⁊c. ⁊ sic patet primū. ¶ Ad illud
19 q̄d obiicit scōdo q̄ solus pater eq̄pollet huic nemo nisi pater. dōm q̄ falsum est. q̄ nemo distribuit pro natura nō ꝓ ꝑsona. solus aūt additur termino ꝑsonali. iō excludit ꝑsonam. ideo ꝓprie loquēdo hec ē falsa. Solus pater nouit filium. Cuius hec sit vera. Nemo nouit filium nisi pater. q̄ sensus est. Nemo id est nulla creatura. nisi ille q̄ est eiusdem nature vt pater ¶ Ad
20 aliud quod obiicitur. q̄ dictio exclusiua excludit aliū dicendum q̄ excludit omne aliud vel alium quod non p̄dicatur nec subiicitur. sed associatur. siue sit aliud in forma. siue in suppposito. et qm̄ pater cū filio respectu p̄dicati substantialis associātur. iō respectu illiꝰ excludūtur inuicem. ⁊ q̄ pars nō associat iō non excluditur. vñ idemptitas maior vel minor nihil facit ad exclusionem. sed rō associandi vel nō associādi. Et si obiiciatur q̄ addita diffinito nō excludit diffinitionē. ⁊ antecedēt nō excludit ꝛsequens. Breuiter dicendū q̄ si ꝛsequens ita sequitur. q̄ nō ponat associationē. ⁊ diffinitio nō claudat in se diuersum. tūc nō excludit. Si ꝯo aliter est. tunc excludit ⁊ cōtradictorie opposita implicātur in antecedente. vnde hic implicatur ꝛtradictio. tm̄ pater est. Huic aūt positioni cōcordat aug. qui negat hanc. solus pater ē deus. et cōsimiles.

¶ Dist. xxij. de trinitate ⁊ vnitate fm q̄ credita ⁊ intellecta rōnabiliter ⁊ catholice exprimitur.

Post predicta nobis disserendū videtur de noīm diuersitate. Supra egit magister de sacra trinitate fm q̄ catholice creditur ⁊ intelligitur. in hac pte agit de ea fm q̄ credita ⁊ intellecta p̄ catholicos fmones exprimitur. Unde sicut ipse mgr̄ dicit in lra. intendit hic agere de noīm diuinoꝝ diuersitate. Et hec ps habet duas partes. In prima pte determinat de noībus diuinis in generali. In scōa in spāli. et hoc dist. xxij. p̄dictis adiiciendū est q̄ cū oīa nomina ⁊c. ¶ Prima pars diuiditur in duo. In p̄ma pte ponit magister multiplices nominum diuinorum differētias. In scōa omnes reducit ad duas. fm illud Boerij in libro diuisionum. Omis diuisio est bimembris. vel ad bimembrē reducibilis. et hoc ibi. Sciendum est igitur q̄ illa que ꝓprie pertinent. Item prima diuiditur in duas. In p̄ma ponit magister differentias noīm diuinoꝝ fm aug. ⁊ fm ambrosiū. In scōa ad maiorem explanationem superaddit alias tres differentias. ibi. His adiiciendum est q̄dam nomia esse ⁊c. ¶ Similiter secunda pars in qua reducit hec membra ad duo. habet duas ptes. In prima ostendit q̄ nomina in diuinis quedam dicuntur relatiue. ⁊ hec ptinent ad personas. Quedam ad se. ⁊ hec dicuntur de omnibus simul. In scōa ostendit hoc esse verū. ibi. Deus cm̄ non est magnus ea magnitudine.

DI. XXII. ¶ De nominū differentia quibus vtimur loquentes de deo fm augustinum et ambrosium.

a

Aug°. De di. no. tres differentie

Ambro. De di. no. tres differentie.

Post predicta nobis disserendū videtur de nominū diuersitate. quibus loquentes de vnitate ac trinitate ineffabili vtimur. Deinde demonstrandū est quibus modis de ea aliquid dicatur. Illud ergo precipue teneamus. quedā esse nomina distincte ad singulas personas pertinentia. vt ait augꝰ. in. ix. libro de trinitate. que de singulis tantū dicuntur ꝑsonis. Quedam vero vnitatē essenie significantia sunt. que et de singulis singulatim. ⁊ de omnibus cōmuniter dicūtur. Alia vero sunt que translatiue ac per similitudinem de deo dicuntur. Unde Ambro. in ij. libro de trinitate ait. Quo puriꝰ niteat fides. tripartita videtur deriuanda distinctio. Sunt enim nomina quedam que euidenter proprietatem personamq̄z deitatis ostendunt. Et sunt quedam que perspicuam diuine maiestatis exprimunt vnitatem. Alia vero sunt que trāslatiue et per similitudinem de deo dicūtur. Proprietatis itaq̄z indicia sunt. generatio. filius. verbuz. et huiusmodi. Unitatis vero eterne. sapientia. virtus veritas. ⁊ huiusmodi. Similitudinis vero. splendor. character speculum et huiusmodi.